

Стиль викладу матеріалу, завдань, звернень тощо у підручнику має бути позитивним, не пригнічувати психологічно особистість здобувачів освіти.

Найвагомішим є принцип доступності всіх видів тексту, дотримання вимог до критеріїв складності навчального матеріалу, в тому числі складності текстів підручника.

Навчальні завдання у підручниках повинні поділятися на репродуктивні, продуктивні та відкриті [2, с. 61].

Критичне мислення має втілюватись на рівні підходу в усі предметні підручники. Тому підручники мають містити суперечливі та дискусійні питання, а організація навчання предметів має передбачати застосування прийомів формування та розвитку критичного мислення студентів. Відповідно інтерактивні технології найкраще будуть стимулювати розвиток творчості, ініціативності, самостійності в процесі навчання.

Ілюстративний матеріал як структурний компонент сучасного підручника покликаний реалізувати провідні функції навчальної книги: інформаційну, розвивальну, виховну, формуючу.

«Стратегія створення підручника як компонента науково-методичного забезпечення цілісного змісту освіти» [4] передбачає творчу співпрацю його автора з читачами, метою якої є виявлення труднощів, які вони зазнають у роботі з підручником.

Підручник – опора викладача (вчителя) при розробленні складових педагогічного процесу на всіх його стадіях – від розроблення його задуму до його вирішення [3].

Отже, новітні підручники мають як забезпечувати формування цілісної лінгвістичної наукової картини світу в студентів на основі системних, інтерактивних знань, так і готувати особистість до адаптації в сучасному глобальному інформаційному і комунікативному просторі.

Література.

1. Корнеєв В. П. Конструювання підручників для профільної школи / В. П. Корнеєв // Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць. – К. : Педагогічна думка, 2009. – Вип. 9. – С. 237–241.

2. Ляшенко О. Вимоги до підручника та критерії його оцінювання / О. Ляшенко // Підручник XXI століття, – 2003, №№ 1-4., січень-грудень. – С. 60-65.

3. Розенберг Н.М. Учебник для средних ПТУ: структура, содержание, пути совершенствования / Н.М. Розенберг.: Метод. пособие. – М. : Высш. шк., 1986. – 127 с.

4. Сігіда Т. В. Стратегія створення підручника як компонента науково-методичного забезпечення цілісного змісту освіти [Текст] / Т. В. Сігіда // Проблеми сучасного підручника: зб. наук. праць. – К. : Пед. думка, 2011. – Вип. 11. – С. 73-79.

5. Топузов О. М. Дидактична прогностика в контексті теоретико-методичного забезпечення створення сучасного підручника / О. М. Топузов. – 2014. – Вип. 14. – С. 12–21.

ІНТЕГРОВАННИЙ КУРС «РОСІЙСЬКА МОВА І ЛІТЕРАТУРА» ДЛЯ 10 – 11 КЛАСІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Снегір'ова В. В.,

кандидат педагогічних наук,

старший науковий співробітник відділу навчання мов національних меншин

та зарубіжної літератури,

Інститут педагогіки НАПН України,

м. Київ, Україна

Інтеграція мовної і літературної освіти дедалі більше стає провідною тенденцією сучасного викладання предметів мовно-літературного циклу. Створений співробітниками відділу навчання мов національних меншин та зарубіжної літератури курс «Російська мова та література» для 10-11 класів шкіл з російською мовою навчання спрямований на розвиток особистості учнів, формування предметної (філологічної) і ключових компетентностей, які сприятимуть ефективній соціалізації старшокласників.

Головним методологічним принципом курсу є його *комунікативна практична спрямованість*. Формування комунікативної компетентності в контексті цієї програми передбачає вдосконалення володіння всіма видами мовленнєвої діяльності, цілеспрямоване підвищення культури усного та писемного мовлення, розвиток умінь вибирати ефективні моделі спілкування, оцінювати власне мовлення і бути готовим до його осмисленої корекції. Зміст навчання реалізується за допомогою мовленнєвої, мовної, літературної та соціокультурної ліній, які поєднуються у цьому курсі шляхом діяльнісно-компетентнісного підходу та принципу текстоцентризму.

Матеріал *мовленнєвої лінії*, дібраний в основному із художніх та публіцистичних творів, забезпечує формування та вдосконалення умінь і навичок за основними видами мовленнєвої діяльності: аудіювання, читання, говоріння та письма, необхідних для сприйняття, розуміння та інтерпретації мовлення і для створення власних висловлювань.

Акцент у реалізації *мовної лінії* робиться на підвищенні уваги до функціональної значущості кожної одиниці тексту, до їх стилістичних, зображально-виражальних можливостей у мовленні; на комунікативній доцільності, доречності їхнього використання. У процесі роботи розвиваються вміння здійснювати мовленнєвий самоконтроль, аналізувати мовні засоби з точки зору їх ефективності в досягненні поставлених комунікативних завдань відповідно до мовленнєвої ситуації і сфери спілкування.

Для реалізації *літературної лінії* у програмі відведено окремі години. Твори, рекомендовані до вивчення, відбиралися з урахуванням близької сучасним учням проблематики, їх культурологічної і художньо-естетичної цінності. Водночас не ставилось за мету розкрити все різноманіття літературного процесу певного періоду, перевага надавалася вершинним творам російської літератури. Вони представлені в програмі на основі історико-літературного принципу, однак учитель може аналізувати пропоновані твори в тому порядку, який співвідноситься з завданнями певної теми інтегрованого курсу. Розподіл годин у програмі, в тому числі і на текстуальне вивчення творів, є орієнтовним.

Робота над матеріалом *соціокультурної лінії* покликана сприяти формуванню толерантності як в міжнаціональному, так і в міжособистісному спілкуванні, допомагати учням визначати комунікативні стратегії своєї діяльності з урахуванням віку, статі та соціального становища.

Важливим аспектом реалізації соціокультурного компоненту є засвоєння відображених у мові та літературі понять, ціннісно значущих для кожного народу (сім'я, рідний край, рідна мова, природа, дружба, любов та інш.), що містять як універсальний компонент, так і специфічний, який виражає національні особливості мислення та моделей поведінки.

Результати експериментальної роботи довели ефективність запропонованих різноманітних видів роботи, таких, як складання плану, тез, конспектів, підготовка виступів, повідомлень, презентацій, створення резюме, рецензій, реклами, самостійний аналіз тексту, цілеспрямовані виписки, підтримання діалогу, творчі роботи в жанрі есе тощо.

ПРОФІЛЬНЕ НАВЧАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ: ОСОБЛИВОСТІ ЗМІСТУ

Тарара А. М.,

*кандидат фізико-математичних наук, доцент,
завідувач відділу технологічної освіти,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

На сучасному етапі промислового розвитку країни наявність ефективного змісту профільного навчання технологій інженерно-технічного спрямування є досить важливим. Це зумовлено тим, що в останні роки згубно вплинули на свідомість батьків і учнів популярні («модні») спеціальності: юрист, економіст і т. ін. Ринок праці перенасичений названими фахівцями, водночас провідні технічні вищі навчальні заклади не мають достатнього вибору серед